

Марія Верес

студентка,

Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇХ ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Територія України характеризується надмірним антропогенним забрудненням навколишнього середовища. Промислове забруднення навколишнього середовища викидами становить приблизно 6,5 тонн на 1 км² площі. Чверть усіх відходів знаходиться в Донецькій області, що становить 4,4% території України [1]. Це не дивно, адже Донбас став найбільш забрудненим регіоном в Україні. Причиною цього є те, що розвиток промисловості там відбувався переважно екстенсивним шляхом, без здійснення комплексу заходів з охорони навколишнього природного середовища. Коли почалася війна, Донбас опинився на межі екологічної катастрофи. З 2014 по 2017 рік компанії регіону повідомили про близько 500 аварій, які були пов'язані з екологічними ризиками. Війна пошкодила всі частини довкілля: повітря, ґрунт, воду. Велика природна шкода Донбасу була доставлена пожежею через використання боєприпасів. Вибухонебезпечне забруднення є найнебезпечнішим. Щоразу, коли боєприпас вибухає, у повітря викидається велика кількість хімічних речовин [2]. Металургійна промисловість є однією з найбільш забруднюючих галузей. Вплив нафтохімічних комплексів на екологічні умови характеризується викидом в атмосферу вуглеводнів, сірчаної кислоти, сірки, вуглецю, ртуті, фтору та інших шкідливих речовин. В регіоні України високі концентрації хімічної та нафтохімічної галузей призвели до збільшення забруднення водних джерел. Щороку з відкритих цистерн зливають 70 мільйонів кубометрів неочищених стоків. Українська екологія зазнає забруднення від галузі теплової енергії - забруднення повітря та ґрунтів, спричинене накопиченням великої кількості відходів.

Забруднення ґрунтів є одною з екологічних проблем нашої держави. Стан ґрунту стає екологічним питанням. Близько 8% світових запасів чорнозему є в Україні. Однак все це є вичерпним. І що буде з землею залежить від нас. Україна сильно постраждала від невиправданої рекультивації земель. Майже 50 000 га орної землі було затоплено, у тому числі 3,7 мільйона гектарів на Чорнобильській області. 22% території України можна вважати серйозно пошкодженими та непридатними для загального користування. Якість ґрунту постійно погіршується. Ефективність використання землі в Україні набагато менша, ніж в середньому по Європі. У деяких районах спостерігається зниження рівня ґрунтових вод, підтоплення та засолення ґрунтів, а також погіршення стану ґрунту. В даний час знищено 14,8% загальної площі, затоплене 1,5% та засолене понад 4%. Збільшення вмісту мінеральних речовин у ґрунті загрожує вторинним засоленням ґрунту. Зниження вмісту гумусу постійно зменшується майже у всіх регіонах.

Основна проблема деградації земель в Україні - це надмірне управління земельними ресурсами. В Україні 92% території зайнято для господарських

цілей. Рівень розораності перевищує 54% [1]. Фактична лісистість в Україні становить 16%, що недостатньо для гарантування екологічного балансу. Особливо зорана земля - на півдні та в центрі України - 90%. Проблема навіть не в полі, а в проблемі правильного використання та відновлення родючості ґрунту, щоб вміст гумусу не зменшувався. Зловживання землею призводять до величезних викидів вуглекислого газу. Ще одна проблема - деградація чорнозему. Ми витискаємо все, що можемо, з нашого ґрунту. Ми не дотримуємось правил сівозміни. Збіднілі ґрунти легко руйнуються - їх просто здуває вітер. За даними екологічних активістів, ми втратили третину гумусу за останні 100 років. А швидкість його розмноження становить 10 см за 2 тисячоліття. Третя проблема - хімічне забруднення ґрунту. Його обприскують великою кількістю пестицидів. Наявність важких металів на землі - особливо в промислових містах, на дорогах та в районах, і в зонах екологічних катастроф.

Запобігання забрудненню ґрунтів має бути глобальним пріоритетом. Більшість забруднень є результатом людської діяльності. Тому ми безпосередньо відповідальні за зміну ситуації, зменшення забруднення навколишнього середовища та гарантію майбутнього нашої планети. Щоб вирішити проблему забруднення ґрунту, необхідно зрозуміти причини. Захист і збереження ґрунту починається з нас. Вибір органічної їжі, видалення небезпечних речовин, таких як батареї, виготовлення компосту в домашніх умовах для зменшення відходів та більш відповідальне використання антибіотиків - лише кілька прикладів того, як можна допомогти. Загалом, у своїх громадах слід просувати сталу сільськогосподарську практику.

Усім відомо, що на території України відбувається видобуток бурштину. Регіони Рівного, Волині та Житомира, де зосереджені найбільші запаси бурштину, давно відомі як «Бурштинова народна республіка». Однак виробництво є не тільки легальним, але й незаконним, що завдає шкоди не лише національній економіці, а й навколишньому середовищу. Незаконні розкопки призвели до винищення лісів і боліт, забруднення річок, зміни гідрологічної системи та пошкодження ґрунту (понад 6000 га пошкоджених земель) [3]. Проблема незаконного видобутку бурштину досягла масштабів екологічної катастрофи. Тисячі гектарів лісу перетворилися на пустелю. Ще одна екологічна проблема - незаконна вирубка лісів. Особливо в Карпатах. Площа карпатського лісу значно скоротилася. Масове знищення дерев призводить до затоплення.

У сфері утилізації відходів картина також не весела. Лише від 3 до 4% відходів переробляється, а решта збирається на сміттєзвалища, що робить його небезпечним об'єктом для навколишнього середовища. Сміттева проблема в Україні набула уваги за рахунок пожежі на Грибовицькому сміттєзвалищі у Львові, яка призвела до загибелі чотирьох людей. Причинами кризи з відходами в Україні є низька екологічна обізнаність громадян, неефективність національного екологічного контролю та слабкі санкції за порушення. Україна щороку утворює понад 447 мільйонів тонн відходів. У 2016 році в Україні було близько 33 000 сміттєзвалищ та несанкціонованих сміттєзвалищ, які забруднювали атмосферу, ґрунт та ґрунтові води. Крім того, канцерогенні важкі

метали можуть забруднювати воду в криницях людей. В гіршому випадку сміттєзвалища можуть самозайматися. Єдиним діючим в Україні сміттєспалювальним заводом є «Енергія» в Києві. Але робота даного підприємства також забруднює шкідливими речовинами атмосферу через застаріле обладнання, яке потребує модернізації.

За даними Міністерства природних ресурсів та екології, щороку в нашій країні утворюється близько 2 млрд. тон різних видів відходів, 2/3 яких з шахти та гірських порід. Переробка сільськогосподарської сировини створює лише 450 мільйонів тонн відходів на рік. Зростання чисельності населення та обсяг виробництва спричинили регіональні екологічні проблеми. Будівництво греблі водоспаду в Дніпрі порушило природну екосистему. Масові зрошення в Причорномор'ї призвели до засолення, зменшення родючості ґрунтів та виснаженню водних ресурсів.

В Україні протікають інтенсивні процеси урбанізації, негативними наслідками яких є надмірна концентрація промислових майданчиків на обмеженій території. Це призводить до руйнування природного середовища великих міст. Високий рівень забруднення та відходів, погана життєдіяльність, швидке зростання міського населення та необхідність розширення територій зробили більшість поверхневих вод непридатними. Найбільш густонаселені та найбільш екологічно проблемні регіони - це східна частина України, місто Київ.

Держава прагне покращити екологічну ситуацію в Україні. Бюджет на 2020 рік включає 8 мільярдів гривень на охорону природи. Нове Міністерство енергетики та довілля України буде відповідати за екологічні витрати. Найбільші витрати міністерства стосуються управління водними ресурсами, реструктуризації вугільних шахт та вирішення наслідків Чорнобильської катастрофи. На це припадає 71% бюджету. Близько 1,3 млрд. гривень (8% бюджету) використовуються в програмах для захисту та охорони лісів, охорони природних заповідників, охорони природи та скорочення викидів парникових газів.

Зважаючи на екологічну ситуацію в Україні, питання національної безпеки в екологічній галузі є важливим. Екологічна безпека є частиною національної безпеки і захищає основні інтереси людей, суспільства, країн та довілля від загроз природних чи антропогенних факторів. Забезпечення екологічної безпеки повинно супроводжуватися міцною правовою системою. На мою думку, ставлення до екологічних питань має бути частиною кожної української совісті, а інтеграція цього процесу у світогляд допоможе екологічному законодавству. Характерним для екологічного стану України є те, що екологічно серйозні умови посилюються великою регіональною кризою. Чорнобильська катастрофа створила ситуацію, близьку за масштабами глобальної екологічної катастрофи в Україні. Основна проблема загальної екологічної ситуації в нашій країні - відсутність належного контролю за охороною навколишнього середовища. Це головне завдання екологічної безпеки в Україні. Конституція передбачає, що держава повинна забезпечити екологічну безпеку своєї території.

Незважаючи на зусилля України досягти достатнього рівня екологічної безпеки, важко сказати про значне покращення екологічної територіальної ситуації. Національна політика екологічної безпеки має на меті стабілізувати та покращувати українське середовище, інтегруючи його в соціально-економічний розвиток України.

Отже, узагальнемо основні екологічних проблем України:

1. Деградація ґрунту. Складний стан земельних ресурсів в Україні пов'язаний з тим, що 71% сільськогосподарських земель країни використовується для господарської діяльності. Екосистема ґрунту в основному руйнується інтенсивним розвитком ерозії: останнім часом в Україні постраждало понад 35% сільськогосподарських угідь.

2. Вирубка лісів - Україна - одна з найменш лісистих країн - ліс охоплює лише шосту частину території. Однак експорт деревини з України в 2,5 рази більший, ніж імпорт. Споживче лісове господарство означає, що ліси не відновлюються та втрачають свою біологічну стійкість.

3. Небезпечні геологічні процеси - значну частину валового внутрішнього продукту країни становлять гірничодобувна та мінеральна промисловість (41-43%), зосереджена в гірничих районах Донбасу, Кривбасу та Карпатського регіону. Тим часом на екологію цих регіонів менше впливає інтенсивний видобуток, ніж неправильне закриття шахт і кар'єрів. Ігнорування наукових підходів до цього процесу призвело до затоплення міст і сіл, забруднення надливів поверхневих і підземних вод та занепаду земної поверхні.

4. Побутові відходи - одна з найсерйозніших екологічних проблем в Україні.

5. Об'єкти військової діяльності - сьогодні стан більшості військових об'єктів досить нещасний. Системи та обладнання Збройних Сил України та управління водним господарським складом на 90% морально і фізично застаріли. Екологи кажуть, що вони працюють із значними перевантаженням та становлять потенційний ризик для навколишнього середовища.

Щоб справитися з всіма екологічними проблемами, які, на жаль, є на території нашої країни, потрібно докласти багато зусиль. Проблеми не вирішуються за один день. Тому нам усім потрібно об'єднатися та йти пліч-о-пліч, вперед, щоб в майбутньому усі проблеми вирішилися та залишилися позаду, і щоб ми жили в чистій, екологічній державі. Яку Україну ми залишимо майбутнім поколінням, залежить від кожного з нас.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грінь Д.С., 2016. - с. 205.

2. Напрями вдосконалення природоохоронної діяльності в Збройних Силах України : наук.-метод. посіб. / [Ю. І. Ситник, О. І. Лисенко, С. Н. Чумаченко та ін.]. - К. : ННДЦ ОТ і ВБ України, 2016. - 424 с.

3. Соціальна компонента в структурі сталого розвитку регіонального аграрного бізнесу: комплексний аналіз / ВО Yazlyuk, AM Uzhva - // Український журнал прикладної економіки, Том 2, Випуск 2 2017. С. 67-74

4. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області у 2010 р. / за ред. П. Д. Колодича. - Рівне, 2010. - 274 с.

Марія Жабковська

студентка,

Західноукраїнський національний університет

Аліна Він'ярчук

студентка,

Західноукраїнський національний університет

ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТІВ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Українська екосистема переживає кризу, яка не може не мати негативного впливу в майбутньому. Не існує комплексної національної політики щодо захисту екосистем, контролю за використанням природних ресурсів та відповідальності за екологічні порушення.

За досить довгий час спільної діяльності ґрунт являється органічним мінеральним продуктом живих істот: води, повітря, сонячного тепла та світла. Ці природні утворення надають рослинам поживні речовини, такі як, калій, фосфор, азот, вуглець та все, що потрібне для росту і розвитку рослин, які мають надзвичайно важливу здатність – родючість.

На сьогодні виникає досить таки важливе національне питання щодо приватизації земельних ділянок, яке видається без екологічних обмежень. Це говорить про те, що в нашому суспільстві ставлення до екології як до такого важливого напрямку ще не зовсім сформовано і потребує уточнень та вирішень. Трохи згодом це може зіткнутися з серйозними проблемами, оскільки дотримання екологічних стандартів та виконання міжнародних угод стануть важливим стимулом для конкуренції на ринку.

Ґрунти та рослинний покрив планети є універсальним біологічним фільтром і нейтралізатором, який можна використовувати для різних видів штучного забруднення.

З кожним роком все більше людей страждають від забруднення ґрунту, оскільки це викликає ланцюгову реакцію: позначається на ґрунтовому біорізноманітті, знижує запаси органічної речовини ґрунту та їх фільтруючу здатність. Забруднення ґрунтів є руйнівним для навколишнього середовища і негативно впливає на всі життєві форми, які з ним стикаються. Нестійкі методи ведення сільського господарства зменшують запаси органічної речовини ґрунту.

Забруднення ґрунту впливає на все навколо нас. Їжа, яку ми їмо, вода, яку ми п'ємо, повітря, яким ми дихаємо - наше здоров'я та здоров'я всього на планеті залежать від здоров'я ґрунту. Вміст поживних речовин у рослинних тканинах безпосередньо пов'язаний із їх утриманням у ґрунті і його здатністю обмінюватися поживними речовинами та водою з корінням рослин.